

Oikaisuvaatimus

23.3.2026

Palvelujen järjestäminen -lautakunta 3.2.2026
Liikkumisen tuen soveltamisohje

Allekirjoittajat:

Tuula Räikkönen
Ritva Helin
Eija Halme
Pauli Ritola

Vastaanottaja:

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen kirjaamo
Itä-Uudenmaan hyvinvointialue
Palveluiden järjestäminen -lautakunta

Aihe: Lautakunnan päätös 3.2 koskien liikkumisen tuen soveltamisohjetta (pykälässä 11)

Huomioita päätöksen voimaantulosta

Soveltamisohje on tehty viranhaltijoille, ja lautakunta päättänyt soveltamisohjeen voimaantulon käsittelypäivämäärälle 3.2.2026.

Soveltamisohjeeseen kirjattuja muutoksia ei ole edelleenkään tiedotettu asiakkaille, mikä tarkoittaa, että palvelunkäyttäjät eivät tiedä muuttuneista myöntämisperusteista ja muuttuneista järjestämistavoista. Näin ollen he eivät ole valmistautuneita ottamaan puheeksi ja perustelemaan tarvitsemiaan asioita hakemuksia tehdessään tai asiakassuunnitelman päivityksiin osallistuessaan, ja jäävät jo siksi ilman tarvitsemaansa palvelua.

Tämä on ristiriidassa soveltamisohjeen kohdassa 2.2 mainittujen veloitteiden kanssa.

”Asiakkaalla on oikeus saada tietoa, neuvontaa ja ohjausta palvelutarpeen arvioinnin ja muiden asiakasprosessin vaiheiden aikana. Arviointia tehtäessä asiakkaalle on selvitettävä hänen yleis- ja erityislainsäädäntöönsä perustuvat oikeutensa ja velvollisuutensa sekä erilaiset vaihtoehdot palvelujen toteuttamisessa ja niiden vaikutukset samoin kuin muut seikat, joilla on merkitystä hänen asiassaan. Selvitys on annettava siten, että asiakas riittävästi ymmärtää sen sisällön ja merkityksen.”

Oikaisuvaatimuksen numerointi viittaa soveltamisohjeen numerointiin.

2.2. Palvelutarpeen arviointi

Koematkat:

Ohje: Koematkan aikana fysioterapeutti tai muu soveltuva ammattihenkilö matkustaa asiakkaan kanssa

yhdessä joukkoliikennevälineellä. Matka aloitetaan kotoa ja päätetään kotiin.

Kommentti:

Entä miten selvitetään matka joukkoliikenteen pysäkiltä haluttuun kohteeseen? Tällainen selvitys ei riitä,

jos matka pysäkiltä kohteeseen ylittää palveluntarvitsijan kyvyn liikkua kohteeseen ja kohteessa.

Kohtuullisuusarviointi kommentti:

Soveltamisohjeiden mukaan kohtuullisuusarviointi tulee tehdä sekä vammaisen henkilön tuen tarpeen että kustannusten näkökulmasta. Vammaispalvelulain tarkoitus on tuoda yhdenvertaisuutta vammattomiin nähden. Päätökset tulee aina tehdä yksilöllisen tarpeen mukaan. Kohtuullista ei ole esim. vertailla yksittäisen palveluntarvitsijan hakemusta alueen tai paikkakunnan muiden vammaisten liikkumistarpeeseen, koska jokaisen edellytykset ja omannäköiseen elämään kuuluvat liikkumisen tarpeet ovat keskenään erilaisia.

Soveltamisohjeessa tulee painottaa, että vammaispalvelulain tarkoituksena on turvata vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuus, osallisuus ja itsenäinen elämä, eikä sitä pidä käyttää säästökohteena. Välttämättömistä palveluista leikkaaminen on vastoin perusoikeusvelvoitteita ja siirtää kustannuksia muihin palveluihin, aiheuttaen pitkällä aikavälillä syrjäytymistä ja suurempia kuluja.

Haavoittuviin ryhmiin kuuluvien ihmisten jättäminen ilman palveluja, joiden avulla he voisivat elää tavanomaista elämää, on epäoikeudenmukaista. Ratkaisut, jotka eivät vastaa yksilöllisiä tarpeita, tulevat lopulta aina yhteiskunnalle kalliiksi.

Hyvinvointialueet eivät voi omilla päätöksillään kaventaa lain myöntämiä oikeuksia. Laki ei anna mahdollisuutta tehdä päätöksiä arvioiden matkan hintaa tai hinnan kohtuullisuutta, joten maininta kohtuullisuudesta/kohtuullistamisesta tulee poistaa soveltamisohjeesta.

3. Liikkumisen tuen sisältö ja tarkoitus

• Vammaispalvelulain 31 §:ssä liikkumisen tuen laajuudesta

Ohje:

tavanomainen elämä, kuten työssä käyminen, opiskelu, asioiminen, virkistys, yhteiskunnallinen osallistuminen tai niihin verrattava toiminta

Kommentti: Esim kuntoa ylläpitäviin liikuntaryhmiin osallistumisen ja muut harrastukset voisi mainita myös tässä kohdassa selkeyden vuoksi.

Kommentti:

Ohje: ”edistetään vammaisen henkilön itsemääräämisoikeutta, yhdenvertaisuutta ja osallisuutta”

Kommentti: Soveltamisohjeeseen sisällytetyt kohtuullistamisen ja säästötavoitteet ovat ristiriidassa ohjeeseen kirjattujen tavoitteiden, itsemääräämisoikeuden, yhdenvertaisuuden ja osallisuuden edistämisen kanssa.

Useat tahot ovat todenneet, että vammaispalvelulaki ei voi olla säästölaki.

Soveltamisohjeisiin ei voi kirjoittaa mitään, mikä ei ole johdettavissa suoraan laista. Hintaan kohdistuvat kohtuullistamisarviointit yms tulee poistaa

4. Liikkumisen tuen myöntämisedellytykset

Ohje:

”Vammaispalvelulakiin on tehty 1.1.2026 säännöksen lisäys, joka vahvistaa vammaispalvelulain asemaa erityislakina ja ohjaa palvelujen myöntämistä elämänvaiheen ja tuen tarpeen mukaan.”

Kommentti:

On vakava puute, että säännöksen lisäys joka takaa vammaispalveluiden jatkuvuuden elämänvaiheesta toiseen siirryttäessä puuttuu tästä soveltamisohjeesta:

§2mom 4 ”Arvioinnissa tulee lisäksi ottaa huomioon palveluiden jatkuvuus siirryttäessä elämänvaiheesta toiseen. ”

4.1. Vammaispalvelulain soveltamisala

Jälleen tästä soveltamisohjeesta puuttuu oleellinen vammaispalvelulain soveltamisalaa koskevaan pykälään tehty lisäys:

§2mom 4 ”Arvioinnissa tulee lisäksi ottaa huomioon palveluiden jatkuvuus siirryttäessä elämänvaiheesta toiseen. ”

5. Työmatkat ja 6. Opiskelumatkat

Ohje: Työmatkan laajuutta arvioitaessa otetaan huomioon vammaisen henkilön yhdenvertainen oikeus työntekoon sekä matkan pituus ja kustannusten kohtuullisuus.

Kommentti: Yhdenvertaisuus edellyttää vähintään työmatkojen myöntämistä samalle työssäkäyntialueelle kuin vammattomilla.

Ohje: Opiskelumatkana ei pidetä harrastusluonteiseen opiskeluun liittyvää matkaa.

Kommentti: Mitä tämä tarkoittaa suhteessa yhdenvertaiseen oikeuteen harrastaa opiskelua?

Ohje: Opiskelumatkojen laajuutta arvioitaessa otetaan huomioon vammaisen henkilön yhdenvertainen oikeus opiskeluun sekä vammaisen henkilön yksilöllinen liikkumisen tuen tarve sekä matkan pituus ja kustannusten kohtuullisuus.

Kommentti: Yhdenvertaisuus vammattomiin nähden?

Jälleen soveltamisohjeessa maininnat kustannusten kohtuullisuudesta. Laissa ei tällaista mainintaa ole, eivätkä hyvinvointialueet voi kaventaa vammaisten oikeuksia lain tarkoittamaa kapeammaksi. Kohtuullistamismaininnat tulee poistaa soveltamisohjeesta.

7. Matkat työllistymistä tukevaan toimintaan, työtoimintaan sekä

Ohje:

Valmennuksen, erityisen osallisuuden tuen, tuetun päätöksenteon, vaativan moniammatillisen tuen ja lyhytaikaisen huolenpidon matkoissa on kyse palveluihin pääsemiseksi tarvittavista matkoista. Kyse on niistä matkoista, kun asiakas matkustaa kodistaan sinne missä palvelua myönnetään. Näitä edellä mainittuja palveluja voidaan järjestää myös henkilön kotona, jolloin ei ole aina tarpeen liikkua kotoa muualle eikä näin tarvita erillistä liikkumisen tukea

Kommentti:

Kotiin tuotavat palvelut palvelun käyttäjän edun mukaisesti, ei hva:n taloutta etusijalle. On hyvä, jos lapsiperhettä ei pakoteta käyttämään aikaa kuljetuksiin palveluntarjoajien luokse, mutta nuori aikuinen puolestaan voi hyötyä siitä, että pääsee liikkumaan asumisyksikön ulkopuolelle.

8. Tavanomaisen elämän matkat

Ohje:

Jos asiakas hakee enempää kuin 18 yhdensuuntaista matkaa kuukaudessa, hänen tulee esittää perustelut lisämatkojen tarpeesta. Edellytyksenä lisäksi on, että kyse on tavanomaisiin elämäntoimintoihin kuuluvasta välttämättömästä liikkumistarpeesta. Lisämatkojen myöntämistä harkittaessa otetaan huomioon asiakkaan yksilöllinen vammasta tai sairaudesta aiheutuva lisämatkojen tarve, yhdenvertaisen liikkumisen ja osallisuuden edistäminen, liikkumisen tuen kohtuullisuus ja asiakkaiden tasapuolinen kohtelu

Kommentti: Asiakkaiden tasapuolinen kohtelu ei voi tarkoittaa vertaamista esim samalla paikkakunnalla tai alueella asuvien vammaisten tarpeisiin. Päätökset tulee tehdä yksilöllisten tarpeiden mukaan.

Liikkumistarpeen välttämättömyyttä ei voi ratkaista työntekijän mielipide siitä, onko toiminta tai kohde hänen mielestään palveluntarvitsijalle välttämätön.

9. Matkustusalue

9.2.1. Toiminnallinen lähikunta

Ohje: Toiminnallisella lähikunnalla tarkoitetaan lähintä mahdollista kuntaa, josta asiakkaan tarvitsema

palvelu on saatavissa. Toiminnallisen lähikunnan määrittelyyn vaikuttaa se, kuinka ihmiset yleensä alueella liikkuvat ja missä he asioivat sekä se, missä erilaisia palveluita on saatavissa. Toiminnallinen lähikunta arvioidaan kunkin asiakkaan osalta yksilöllisesti. Riippuen missä päin kuntaa asiakas asuu, vaikuttaa minne ihmiset yleensä alueelta liikkuvat ja mistä palvelut ovat saatavilla. Asiakkaalla on oikeus tehdä matkoja oman asuinkunnan ja hänen yksilöllisen tarpeensa mukaisten toiminnallisten lähikuntien välillä.

Kommentti: Toiminnallisten lähikuntien määrää ei pidä rajata tarpeettomasti, matkojen määrä itsessään rajaa liikkumisen mahdollisuuksi

9.2.2. Oman elämän kannalta merkittävä kunta

Ohje: Asiakkaan oman elämän kannalta merkittäväksi kunnaksi voidaan katsoa kunta, jossa asiakkaalla on tarve käydä toistuvasti. Tällainen kunta voi olla esimerkiksi kunta, jossa asuvat vammaisen

henkilön lähisukulaiset tai läheiset ystävät. Tällainen kunta voi olla myös asiakkaan säännölliseen harrastamiseen liittyvä kunta. Asiakkaan on hakemuksessaan perusteltava matkan tarkoitus ja perustelut vierailla toisessa kunnassa toistuvasti. Jotta kunta, jossa asiakkaan omainen tai ystävä asuu, voidaan katsoa asiakkaan oman elämän kannalta merkittäväksi kunnaksi edellyttää se, että asiakas vierailee omaisten tai ystävien luona säännöllisesti. Satunnaiset vierailut arvioidaan yksittäisinä kertaluontoisina matkustusalueen ulkopuolelle suuntautuvina matkoina.

Kommentti:

Elämälle vieras tulkintatapa. Kuvitelkaa vammattomia tekemässä selvitystä siitä, kuinka monta kertaa vuodessa tai kuukaudessa haluavat käydä tapaamassa läheisiään tai ystäviään. Palveluntarvitsijoille tulee vähintäänkin kertoa etukäteen mitä pidetään säännöllisyyden rajana.

Perustelujen vaatimukset eivät voi olla yksityiskohtaiset. Tarpeelliseksi/välttämättömäksi katsominen tarkoittaa vammaisen henkilön itsensä tarpeelliseksi katsomaa matkaa, muutoin rikotaan yksityisyyden suojaa.

Yksittäiset päätökset ovat palveluntarvitsijoiden kannalta hankalia: koskaan ei voi tietää, miten pitkät käsittelyjonot hakemuksilla on, eikä päätöksiä ole koskaan mahdollista saada äkilliseen tai nopeasti tulevaan tarpeeseen. Lisäksi tämä järjestely tuottaa vammaispalvelun työntekijöille aikaa vievää lisätyötä. **Päätöksen voisi sen sijaan aina tehdä joustavasti niin, että myös harvakseltaan matkoja tarvitsevat saisivat toistaiseksi voimassa olevan päätöksen x matkaa/vuosi.**

Lain uudistamisessa alkuperäinen tavoite oli, että vammaisten henkilöiden liikkumismahdollisuuksia lisätään. Lainlaatijalle on käynyt lapsus, eikä mainintaa oikeudesta kulkea kaikkiin naapurikuntiin/ lähikuntiin enää laissa ole. Tämä kaventaa tarpeettomista elinpiiriä.

Hyvinvointialueen soveltamisohje ei voi lähteä siitä, että vammaisen henkilön tulee etukäteen tietää ja osata ilmoittaa jokaisesta tulevaisuudessa ilmenevästä matkakohteesta, esim kiinnostava konsertti, museo, toritapahtuma, uudet tuttavat jne, joita ei aluetta määritettäessä ollut olemassa tai tiedossa. Palveluntarvitsijoista ei tee lähikuntiin matkoja ilman, että jokin tarve on olemassa, ja koska myönnettyjen matkojen määrä (väh. 18/kk) rajoittaa jo itsessään liikkumisenvapautta.

Mikään ei estä hyvinvointialuetta ja palvelujen järjestäminen -lautakuntaa sallimasta automaattisesti matkat lähikuntiin kaikille palveluntarvitsijoille. Tällöin palveluntarvitsijoita ei veloitettaisi tekemään selkoa elämänsä yksityiskohdista ja perustelemaan jokaista matkaansa työntekijöille, ja säästäisi työntekijöiden työaikaa tähdellisempään. Eiväthän vammattomatkaan joudu perustelemaan jokaista matkaansa naapurikuntaan!

9.3. Matkustusalueen ulkopuolelle suuntautuvien kertaluontoisten matkojen korvaaminen

Ohje:

Asiakkaalle voidaan myöntää viranhaltijan yksilöllisellä harkinnalla poikkeuksellisesta ja perustellusta syystä matkustusalueen ulkopuolelle suuntautuvia välttämättömiä kertaluontoisia matkoja.

Kommentti: Lain tarkoittama välttämättömyys ei tarkoita, että vammaispalvelu arvioisi, ovatko matkat

työntekijän mielestä välttämättömiä vai eivät. Jos niin tapahtuisi, vammattomat olisivat eriarvoisessa asemassa vammattomiin nähden. Välttämättömyys koskee tarvetta palveluun, ei matkan kohteen välttämättömyyden arviointia.

12. Liikkumisen tuki kuljetuspalvelun

12.1. Kuljetuspalveluun liittyvä saattajan apu ja tuki

Ohje:

Saattajana ei pääsääntöisesti voi toimia henkilö, joka itse tarvitsee kuljettajan apua siirtymiseen, tällöin kyseessä on yhdistetty yhteiskuljetus.

Kommentti: Tämä tulkintatapa on KHO:n päätöksen vastainen.

12.3. Kuljetuspalvelumatkan tilaaminen

Hyvinvointialueella on käytössä kuljetuspalvelun ohjauskeskus, joka vastaa vammaispalvelulain mukaisiin kuljetuksiin liittyvistä tilaus- ja neuvontapalveluista, matkojen välittämisestä, reitityksestä ja yhdistelystä sekä autoilijoiden neuvonnasta ja opastuksesta. Ohjauskeskuksen tehtävänä on tilattujen kuljetusten toteuttaminen, asianmukaisen toteutumisen reaaliaikainen valvonta ja tarvittaessa uudelleenjärjestely.

Asiakkaan itse pitää kaikissa tilanteissa tilata kuljetuspalvelumatkat ohjauskeskuksen kautta. Kuljetuspalvelumatka tilataan ohjauskeskuksesta soittamalla, tekstiviestillä, sähköpostilla tai sovelluksella. Asiakas tai asiakkaan omainen/läheinen tilaa vakiotaksin. Ongelmallista vakiotilauksissa

Kuljetustilaukset ovat pääsääntöisesti ennakotilauksia, jotka on tehtävä viimeistään 60 minuuttia ennen matkan alkua.

Asiakas voi asettaa kuljetustilaukselle haku- tai perillä oloajan, mutta ei molempia. Ohjauskeskus noudattaa aikaa 15 minuutin tarkkuudella. Kuljetus voi olla perillä kohteessa enintään 15 min ennen aikaa.

Ohje:

Asiakkaan tulee peruuttaa tilaamansa kuljetus viimeistään 60 minuuttia ennen sovittua noutoaikaa. Perutus tehdään ilmoittamalla siitä ohjauskeskukseen. Mikäli matka perutaan tämän jälkeen, asiakkaalta vähennetään yksi (1) kuljetusmatka.

Kommentti:

Perustellusta syystä, esim migreenikohtaus, peruuntuneesta matkasta ei pidä vähentää kuljetusmatkaa.

Jos taas auto on myöhässä esim tunnin ja asiakas olettaa ettei autoa löydy lainkaan, asiakas ei huomaa peruuttaa matkaa. On kohtuutonta viedä matka tällaisissa tapauksissa ja omavastuu tällaisessa tilanteessa.

Ohje:

Mikäli asiakas jättää matkan kokonaan perumatta ilman perusteltua syytä, häneltä vähennetään yksi (1) kuljetusmatka sekä omavastuuosuus suunnitellun reitin mukaisesti. Mikäli matkoja jätetään toistuvasti perumatta ilman perusteltua syytä, voidaan asiakkaalta periä koko suunnitellun reitin kustannukset.

Kommentti: Asiallisempaa on, että vammaispalvelu selvittää tarvitseeko asiakas erityistä tukea jossakin asiassa, jotta matkat eivät peruunnu tai jää peruuttamatta. Ei ole oikein sanktioida asiakkaita, joilla monenlaisia toimintakyvyn puutteita.

12.4. Kohtuullinen pysähdys tai poikkeama matkan aikana

Ohje:

Asiakkaalla on oikeus tehdä matkan aikana kohtuullinen pysähdys tai poikkeama asiointia varten.

Pysähtyminen pidempiaikaista asiointia varten esimerkiksi apteekissa, kaupassa tai pankissa keskeyttää yhdensuuntaisen matkan, jolloin paluumatka on uusi kuljetuspalvelumatka.

Kohtuullinen pysähdys on noin viidentoista (15) minuutin mittainen välttämätön pysähdys reitin varrella. Kohtuullisena poikkeamana pidetään enintään noin 2000 metrin poikkeamaa suoralta reitiltä pysähdysten tekemistä varten. Yksilöllisestä perustellusta syystä poikkeama voi olla tätä pidempi. Pysähdys ja sen edellyttämä vähäinen reitiltä poikkeaminen voi olla esimerkiksi postin nouto postilaatikolta, pankkiautomaatilla asiointi tai kirjeen pudotus lähtevän postin laatikkoon.

Huoltajalla tai muulla sovitulla henkilöllä on oikeus pysähtyä lapsen jättämiseksi tai noutamiseksi päivähoitopaikasta. Pysähdys ja poikkeama lapsen päivähoitoon viemiseksi kirjataan asiakkaan palvelupäätökseen.

Kommentti:

Välityskeskukseen algoritmit laskevat pysähdykset aina valtateitä pitkin, jolloin reititykseen tulee lisää kilometrejä ja lisää aikaa. Algoritmit eivät tunnista tilannetta, jossa välipysähdykseen voi poiketa moottoritietä maantielle, jolloin säästyy sekä kilometrejä että aikaa. Välityskeskukseen toimintatapa siis tuottaa turhia lisäkustannuksia niin hyvinvointialueelle kuin asiakkaillekin.

Alunperin kilpailutuksissa on sovittu palvelun kehittämisestä tarpeen mukaan. Tämä algoritmin toimintatapa on selkeästi yksi niistä kohdista, jotka välityskeskukseen tulisi korjata. Algoritmeja on mahdollista muuttaa.

Kunnes niin tapahtuu, on poikkeamien kilometrimäärää kasvatettava esim 3500-4000metriin. Tällöin hava joutuu maksamaan kyllä algoritmin vaatimat ylimääräiset kilometrit moottori-tai valtateitä pitkin, mutta säästyy sentään uuden aloitusmaksun korvaamiselta. Aloitusmaksuhan ei tule, jos matka reititetään joustavasti lyhintä reittiä pitkin.

Yksinmatkustusoikeus

Ohje:

Asiakkaalle voidaan myöntää erityisestä perustellusta syystä yksinmatkustusoikeus. Erityisenä syynä voi olla esimerkiksi haastava käyttäytyminen, vakava sosiaalinen pelkotila, avustaja- tai opaskoira tai erittäin paha allergia.

Kommentti:

Suurikokoisia apuvälineitä ei yhdistellä kelamatkoissakaan: apuvälineiden lastaaminen sisään ja ulos jokaisen uuden autoon tulevan ja poistuvan kohdalla vie kohtuuttomasti aikaa.

Vaatus ja perustelu:

Soveltamisohje halutaan oikaistavaksi tässä oikaisuvaatimuksessa esitetyillä muutoksilla, koska ohjeistus ei toteuta vammaispalvelulain edellyttämiä ehtoja, tavoitteita ja tarkoitusta, ja on epäoikeudenmukainen palveluntarvitsijoiden kannalta. Korjatus soveltamisohjeen mukainen asiakasohje tulee toimittaa palveluntarvitsijoille.

Allekirjoittajat ovat palvelun käyttäjiä:

Tuula Räikkönen, Sipoo, Iso Kylätien 23C24 04130 Sipoo , 050 3605813 (lisätiedot)

Ritva Helin, Sipoo, Puistikotie 5 B 13, 04130 Sipoo, 0400 731405

Eija Halme Sipoo Kauppakuja 1 A, 21 04130 Sipoo 0407216075

Pauli Ritola Lapinjärvi Rutumintie 50A 07810 Ingermaninkylä 0400 453920